

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

2012

Zuzana Kadavá

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Bakalářská práce

**Motivy vedoucí ke sňatku
s partnerem/partnerkou**

Zuzana Kadavá

Plzeň 2012

Západočeská univerzita v Plzni

Fakulta filozofická

Katedra sociologie

Studijní program Sociologie

Studijní obor Sociologie

Bakalářská práce

**Motivy vedoucí ke sňatku
s partnerem/partnerkou**

Zuzana Kadavá

Vedoucí práce:

Prof. PhDr. Hynek Jeřábek, CSc.

Katedra sociologie

Fakulta filozofická Západočeské univerzity v Plzni

Plzeň 2012

Prohlašuji, že jsem práci zpracovala samostatně a použila jen uvedené prameny a literatury.

Plzeň, duben 2012

.....

Na tomto místě bych ráda poděkovala prof. Hynku Jeřábkovi za cenné rady a připomínky k mé bakalářské práci. Také bych ráda poděkovala všem respondentům, zúčastněným v mém výzkumu, kteří mi věnovali čas a informace, bez kterých by tato práce nemohla vzniknout.

Obsah

1	ÚVOD	1
2	TEORETICKÝ KONTEXT	3
	2.1 Pojem manželství	3
	2.2 Proměna rodiny a manželství v čase	6
	2.3 Tradiční model a přechod k moderní době	7
	2.4 Moderní výběr	8
	2.5 Současnost: nesezdaná soužití	9
	2.6 Volba (výběr) partnera: klíčové faktory a problematická místa	11
	2.7 Statistická zjištění týkající se sňatečnosti	12
	2.8 Motivy pro vstup do manželství a funkce této instituce	13
3	METODOLOGIE:	15
	3.1 Cíl práce	15
	3.2 Kvalitativní výzkum	16
	3.3 Výběr výzkumného vzorku	16
	3.4 Rozhovory	18
	3.5 Charakteristika respondentů	20
	3.6 Zpracování dat	25
	3.7 Etika	25

4	VÝSLEDKY VÝZKUMU	27
4.1.	Motivy	27
4.1.1	Prvotní impuls	27
4.1.2.	Rozhodující motivy	30
4.2.	Klady a zápory manželství	31
4.2.1.	Výhody manželství	32
4.2.2.	Nevýhody manželství	33
4.3	Vliv okolí.....	35
4.3.1	Nejbližší okolí a jeho vliv.....	35
4.3.2.	Nátlak a ovlivňování okolím	35
4.4	Děti.....	37
4.5	Finanční stránka včetně bydlení	39
4.5.1.	Bydlení	39
4.5.2.	Finance	39
5	ZÁVĚR	42
6	SEZNAM CITOVANÉ LITERATURY.....	45
7	PŘÍLOHY:	49

1 ÚVOD

V současné společnosti neustále klesá míra sňatečnosti a zároveň narůstá počet nesezdaných soužití. V rámci výzkumu partnerských vztahů a rodiny je mnoho studií věnováno právě těmto novým trendům, a to jsou kohabítace a nesezdaná partnerská soužití. Výzkumy se však již tolik nevěnují příčinám, které určité procento lidí stále motivují k uzavření sňatku. Přitom otázkou vstupu do manželství se zřejmě dříve či později zabývá každý jedinec.

K tomu, abych se věnovala této problematice, mne stimuloval i fakt, že se osobně dostávám do věku, kdy se již okolí zajímá, zda jsem vdaná či zda plánuji sňatek. Není tomu dávno, kdy pro jedince v mém věku (přibližně dvaceti let) bylo obvyklé, že drtivá většina žen a mužů byli ve svazku manželském. V dnešní době se však proměňují životní a partnerské strategie jedinců. Je mnohem více kladen důraz na studium, kariérní postup či ekonomické zajištění a rodinné záležitosti tak ustupují do pozadí. Manželství je tedy často odkládáno do pozdějšího věku, případně je zcela odmítáno. Rovněž se zlepšila úroveň antikoncepce a ubylo tak sňatků z důvodů těhotenství. Zároveň, pokud spolu dva lidé chtějí mít nebo mají dítě, není to pro ně již samozřejmý pokyn k tomu, aby, stejně jako tomu v drtivé většině případů bylo v minulosti, museli automaticky uzavírat manželství.

Co je však v dnešní době motivem pro uzavření sňatku? Proč lidé vstupují do manželství a co od takového svazku vlastně očekávají? Z jakého důvodu se lidé, kteří plánují vstoupit do manželského svazku, nerozhodnou pouze k nesezdanému soužití? Toto jsou základní otázky, na kterých je postavena tato práce. Abychom však dostali odpovědi na tyto otázky, je třeba se zabývat motivy, které zde mají důležitou úlohu. Hraje zde snad roli (plánované) rodičovství? Může zde mít vliv rodina, přátelé a okolí? Chybí snad těmto jedincům vlastní či zprostředkovaná zkušenost s rozvodem? Nebo manželství vychází z představy romantické lásky a je chápáno jako další přirozená fáze ve vývoji vztahu, případně

jako sociální norma? Či je snad považováno za něco více zavazujícího, než je soužití beze sňatku? Na tyto otázky bych chtěla najít odpověď v mém výzkumu v rámci bakalářské práce.

2 TEORETICKÝ KONTEXT

V této části mé bakalářské práce se na základě literatury zaměřuji na několik souvisejících témat. Nejprve předkládám srovnání pohledů několika výzkumníků na pojem manželství a toho, jak jej oni sami definují. S ujasněním pojmu, tj. co pro jednotlivé autory znamená manželství, zároveň definují, co na sňatkovém trhu jednotlivci hledají, jaká jsou jejich očekávání, ale také uvádějí možná rizika a nevýhody manželství.

Pro objasnění motivů, jež mohou vést k uzavření manželství, je rovněž třeba reflektovat proměny rodiny a zejména instituce manželství v čase, tedy od tradiční formy rodiny a výběru partnera či partnerky pro manželství, až po současný trend nesezdaného soužití a kohabitace.

V další podkapitole se zabývám volbou partnera a problematickými místy manželského svazku. V neposlední řadě nechávám promlouvat i výzkumy se statistickými údaji. Na závěr této teoretické části se zaměřuji na funkce instituce manželství a na rozhodující motivy, jež vedou páry k uzavření manželského svazku.

2.1 Pojem manželství

Manželství je jednou z nejstarších sociálních institucí. Lze jej definovat rozličnými způsoby, přičemž mnoho autorů na tuto instituci pohlíží z nejrůznějších hledisek:

V sociologickém slovníku (Maříková, Petrušek, Vodáková a kol., 1996: 590) je manželství definováno jako legalizovaný, společností uznávaný sexuální vztah, a to mezi dvěma, ale i více partnery opačného pohlaví. Od aktérů tohoto svazku se rovněž očekává, že dříve či později založí rodinu. Dále je rozlišováno několik typů manželství. Jsou jimi: monogamie, polygamie a polyandrie, jež jsou považovány za tři základní typy a kulturní vzorce manželství.

Polygynie neboli mnohoženství, znamená sňatek jednoho muže s více než jednou ženou. Polyandrie čili mnohomužství, pak představuje manželství jedné ženy s více než jedním mužem. Obě tyto formy spadají do kategorie polygamie (Maříková, Petrušek, Vodáková a kol., 1996: 798,799). Monogamie je nejčastějším typem manželství a znamená svazek, ve kterém jsou pouze dva partneři. Nejčastěji pak tento pár tvoří jeden muž a jedna žena (Maříková, Petrušek, Vodáková a kol., 1996: 647).

Charakter manželství, jakožto instituce, má zásadní význam pro studium kultury. Bell upozorňuje, že v rámci cross-kulturní definice manželství, je nutné, odlišovat nejen pojmy manžel a manželka, ale hlavně manželé a milenci. Samotné manželství definuje jako instituci, která souvisí s přivlastňováním omezených zdrojů. Základním cílem manželství je poté produkovat společenský řád, prostřednictvím specifických způsobů přerozdělování manželských povinností (Bell Duran 1997: 237-253).

Vzhledem k tomu, že vstup do manželství se řídí i mnohými vnitřními pohnutkami aktérů, je z tohoto hlediska zajímavá a přínosná i práce Vágnerové, která se zabývá tím, že vstup do manželského svazku přináší práva i určité povinnosti oběma partnerům, z nichž některé jsou zakotveny i v právním řádu (Vágnerová 2007: 88). Manželství je trvalejší formou životního společenství. Umožňuje rozvíjet kvality, které jsou v krátkodobějších a méně závaznějších vztazích nedostupné a rovněž poskytují možnost vytvoření si společného světa, který má i svou historii. (Willi 2006 in Vágnerová 2007: 89) Opomíjen není ani význam potomků, kdy manželský svazek poskytuje párům možnost, odklonit se od původní orientační rodiny. Mohou si naplánovat svůj vlastní život a vytyčit si spolu s manželem či manželkou své cíle, což může být i tvorba zázemí pro založení rodiny a uspokojení svých citových potřeb (Vágnerová 2007: 89).

Giddens pohlíží na manželství z jiného úhlu pohledu a definuje jej jako „sociálně akceptovaný a posvěcený sexuální svazek mezi dvěma

dospělými jedinci“. Tím, že dva partneři vstoupí do manželství, se stávají příbuznými nejen oni sami, ale i jejich rodiče, sourozenci a ostatní pokrevní příbuzní obou manželů. I zde se však rozlišuje mezi rodinou a příbuzenstvím v širším slova smyslu. (Giddens 1999: 156)

Mezi všeobecné rysy pak Murphy, v rámci definice manželství, řadí směnu služeb, věcí a sexuální nároky, které si na sebe manželé navzájem činí. Rovněž si nárokují ekonomické aspekty, tedy práci a výsledky práce svého protějšku, což je často ukotveno i v zákonech jednotlivých zemí a hraje svou roli i v případě rozvodu (Murphy, 2004: 73-74).

Dále je uváděn fakt, že samotné manželství může být přínosné, uspokojující, láskyplné, ale také psychicky náročné a vyčerpávající. Figuruje zde navíc riziko rozvodu, jež rovněž představuje emocionální zátěž a taktéž zde existuje riziko finančních obtíží (Giddens 1997: 103, 109).

O tomto faktu hovoří i další autor, který tvrdí, že manželství omezuje přístup ke svobodným protějškům a jeho ukončení bývá nákladné - cenu totiž, kromě jiných investic, navyšují zejména děti (Možný 1999: 100).

Rubinová ve své studii došla ke zjištění, že mladí lidé se rozcházejí v názorech na sexuální chování, manželství a role se starší generací svých rodičů. Mají méně jednoznačný postoj k manželství a přičítají to jiným hodnotovým měřítkům (Rubinová in Giddens 1997: 104).

Pro osoby, jež se rozhodují, zda vstoupí do manželství či nikoliv, je to složitý a poměrně riskantní proces se specifickými rysy a procesy. Potencionální směřování ke vstupu do manželství, znamená zvažování potencionálních možností, probíhá zde oceňování a třídění, na základě kterého pak účastníci sňatkového trhu učiní své rozhodnutí. Každý člověk ve společnosti se v určité chvíli ocitne v takovéto fázi životního cyklu. Ať už má zájem o sňatek on samotný nebo je předmětem takového zájmu. Na sňatkovém trhu pak hledáme to, co postrádáme a nabízíme výměnou

to, co by partner mohl potřebovat. Obvykle pak dojde k manželství, pokud z něj obě strany získávají to, co jim doposud chybělo (Možný 1999: 99 - 105).

Ve chvíli, kdy se ženy vyrovnávají svými schopnostmi mužům, tedy vstupují na sňatkový trh s podobnou nabídkou jako muži, tj. nejen s pečovatelskými a reprodukčními schopnostmi, ale i s výdělečnými schopnostmi, Možný se domnívá, že pokud neupadne racionalita mužů, je tento jev příčinou poklesu sňatečnosti. A pokud přesto budou taková manželství uzavřena, muži v nich budou postrádat to, čeho se jim nedostávalo (Možný 1999: 99 - 105).

2.2 Proměna rodiny a manželství v čase

Manželství patří mezi nejstarší sociální instituce, které má své kořeny v židovsko – křesťanské tradici, na základě které se rozvíjel ideál trvalého a monogamního partnerského soužití. K proměnám a celkovému pojetí manželství, včetně ztráty původního významu a funkcí, docházelo ruku v ruce se sociokulturními změnami (Vágnerová 2007: 88).

Na proměnu směny a dělby práce v čase, poukazuje i Murphy. Domnívá se, že oproti primitivním společnostem, neexistuje v průmyslových společnostech stoprocentní dělba práce, ale naopak, je velmi nevyrovnaná. Ženy fungují na pracovním trhu a muž by se tedy měl zapojit do prací v domácnosti a výchovy dětí. Zde však poukazuje na sílu tradice a fakt, že ve skutečnosti ženy chodí do zaměstnání, ale zároveň se starají o drtivou většinu domácích prací (Murphy, 2004: 74).

V modernizované společnosti, kdy prochází instituce rodiny, zejména co se týče posledních desetiletí, zásadní transformací, se dokonce spekuluje o úpadku rodiny v tradičním slova smyslu. Čím více jsou ženy aktivní na pracovním trhu, tím více klesá význam instituce manželství a rodičovství je odkládáno do pozdějšího věku. Zároveň roste počet nesezdaných soužití, rozvodů, neúplných rodin a tzv. „singles“ (Dudová 2007: 1).

Požadavky, jež jsou na nás kladeny na pracovním trhu a požadavky partnerského života, jsou v dnešní době velmi protichůdné. Zaměstnavatelé vyžadují podřízení životní biografie jedince pracovnímu trhu a soukromé závazky tak ustupují do pozadí (Beck, Beck-Gernsheim 1995: 6).

2.3 Tradiční model a přechod k moderní době

Dlouhou dobu v rámci sociologie převládalo přesvědčení, že základní funkcí rodiny¹, je tvorba určitého soukromého prostoru za účelem reprodukce společnosti. Účelem tohoto prostoru bylo ochraňovat své členy před vnějším světem a naopak, vyvažovat změny ve svém okolí. Toto sociální zařízení neměnilo svůj tvar, uspořádání, ani habitus, přičemž svou stabilitou a dynamikou dokázalo podpořit pokrok a ochránit společenský prostor před kolapsem (Možný 2006: 14).

Tradiční model, je oproti modernímu, charakteristický tím, že je založen na racionální volbě. Tradiční výběr chápeme spíše jako účelovou volbu, nezávislou přímo na samotných aktérech. Významnou roli zde hrají ekonomické aspekty a zájem širší rodiny. Osobní sympatie a láska se v tomto tradičním výběru mohou vyskytovat, ale také nemusejí.

Hlavní úlohu pro výběr vhodného protějšku pro své potomky hrají v rámci tradičního modelu rodiče. Ti spolu se širší rodinou přebírají odpovědnost za úspěchy či neúspěchy manželství. Potomci, kterým je vybírán tímto způsobem budoucí manžel či manželka, takový výběr respektují. Důvěřují svým rodičům s vědomím, že pro ně chtějí ten nejlepší protějšek. S výběrem jsou často předem spokojeni a nebrání se mu (Katrňák 2008: 24-25).

V tradičně orientovaných společnostech sice existují předmanželské vztahy, nicméně nejsou považovány za předstupeň sňatku a rovněž není předpokládáno, že by k němu tyto vztahy vedly. Mladí lidé

¹ Pozn. Charakteristická pro náš kulturní okruh

v takovýchto společnostech sami preferují sňatek domluvený rodiči. Takto vyjednané manželství jim totiž poskytuje určité předpoklady, a to porozumění s partnerem či s partnerkou, určitou stabilitu a časovou kontinuitu. Vysvětlením je to, že takovéto sňatky jsou domlouvány s ohledem na ekonomickou, kulturní a sociální příbuznost rodin obou snoubenců (Katrňák 2008: 24-25).

Oproti modernímu modelu manželství jsou výrazné rozdíly nejen ve výběru partnera pro uzavření sňatku, ale i v očekáváních a naplňování manželství samotného. V rámci tradičního rodinného modelu se dříve očekávalo, že se muž bude uplatňovat na pracovním trhu a žena podřídí svůj život rodině a péči o domácnost. Zatímco v současné době se obě pohlaví snaží uplatnit na pracovním trhu. Následkem toho dochází k potlačování soukromého života či k úpadku „rodinných hodnot“ (Dudová 2007: 1).

Spolu s těmito proměnami v pojetí manželství, zároveň stoupá počet dobrovolně bezdětných žen. Motivací pro toto rozhodnutí je celá řada a opět zde dominují úspěšná kariéra a svobodné rozhodování, co se týče soukromé sféry (Giddens 1997: 109).

2.4 Moderní výběr

Ve srovnání s tradiční volbou, je moderní výběr charakteristický tím, že o svém budoucím manželovi či o své budoucí manželce rozhodují samotní aktéři.

V dřívějších dobách vybírali nejvhodnější protějšek pro své potomky rodiče. Oproti tomu moderní výběr partnera primárně nesouvisí například s ekonomickými zájmy rodiny, ale je založen na rozhodnutí samotných aktérů.

Autonomie rodiny má původ ve svobodném rozhodování, co se týče výběru partnera. Přestalo převládat uzavírání sňatků z rozumu, čili z ekonomických důvodů a vystřídaly je sňatky z lásky, tedy z citových

důvodů. Rodiče přestávají zasahovat do výběru partnera a ukazuje se, že se lidé zaměřují na společenskou a kulturní podobnost partnera (Singly 1999: 61-64).

Pokud sehraje svou roli vzájemná náklonnost a blízkost, k seznámení budoucích manželů může dojít kdykoliv a kdekoliv. Vztah je poté stavěn na základech lásky a sdílené intimity (Katrňák 2008: 24, 25). Jestliže však ve vztahu dvou partnerů neexistuje láska, je to jeden z hlavních důvodů k zamítnutí sňatku (Luhman 2002).

Paradoxem však je, že partneři a partnerky, které si vybírají sami aktéři, se ve výsledku příliš neodlišují od výběru, který by pro své potomky učinili rodiče. Stále jsou pro vztah a pozdější manželství vybírány osoby, které jsou nějakým způsobem, od ekonomického, statkového či vzdělanostního hlediska, po náboženské, etnické či regionální, nějakým způsobem blízké. K proměně v navazování vztahů a sňatků tedy, oproti tradičnímu výběru, sice došlo, avšak formy manželství se příliš nezměnily. Sňatek a rodina nadále zůstávají základem, který je potřebný pro udržení sociální struktury v rámci generací (Katrňák 2008: 26).

2.5 Současnost: nesezdaná soužití

V současné době, je manželství, kromě registrovaného partnerství, jedinou institucionalizovanou formou párového vztahu. Je relativně volnou formou instituce, bez společensky jednoznačně stanovených norem chování a striktně vymezených rolí (Vágnerová 2007: 88).

Obavy o budoucnost manželství mají původ v demografických změnách, které neodrážejí ani tak odklon od manželství samotného, ale zvyšující se otevřenost k odkládání manželství, soužití mimo manželství, nebo k rozvodům (Huston, Melz 2003: 105).

S tím, jak společné soužití začíná stále více převládat (Bumpass & Lu, 2000; Bumpass & Sweet, 1989; Raley, 2000; Smock, 2000 in

McGinnis 2003), se stalo důležitou součástí při procesu formování manželství (McGinnis 2003). Kohabitace se stala součástí předmanželských vztahů. Je to i určitá forma diskuze o budoucím manželství (Cherlin, 1992, a Seltzer, 2000 in McGinnis 2003). Někteří kohabituující považují tento stav za součást zasnub (Bumpass, Sweet & Cherlin, 1991; Sweet & es-Bumpass, 1992 in McGinnis 2003).

Ke kohabitaci, tedy soužití, se často uchylují páry, které chtějí zjistit potencionální náklady a přínosy možného budoucího manželství. Také chtějí pomocí společného soužití odhadnout možné chování potencionálního manžela či manželky (McGinnis 2003: 105).

V dnešní době se můžeme setkat i s tolerantnějším přístupem k nesezdaným soužitím, ukončení vztahu či k rozvodům a nehrozí již silné společenské „stigma“, jako tomu bylo dříve. Nesezdané soužití, tedy tzv. kohabitace je jev, který se v současné společnosti rozšířil zejména od osmdesátých let. Je tak označován stav, kdy spolu partnerská dvojice žije, aniž by byl jejich svazek oficiálně stvrzen uzavřením manželství. Dříve byla kohabitace společensky nepřijatelná, nyní tímto způsobem žije mnoho lidí, především studentů (Giddens 1997: 102 - 103).

Kohabitace se již stala součástí cesty ke sňatku. Mladí lidé jsou však často nejistí, ohledně jejich soužití, a to dokonce ve větší míře, než ohledně jejich očekávání, týkajících se manželství. I přes rozšířenost tohoto mimomanželského soužití, však toto neznamená, že všichni mladí lidé kompenzují manželství kohabitací. Často spolu nejprve žijí v nesezadném soužití, a poté vstoupí do manželství (Giordanno, Longmore, Manning: 2004).

Bylo zjištěno, že lidé s nízkými příjmy, plánující sňatek po narození dítěte, navzdory jejich plánům, často nevstupují do manželství ani ve chvíli, kdy jsou jejich děti narozené. Je to připisováno nadhodnocení dané situace, ekonomickým a sociálním bariérám manželství. Tito lidé se domnívají, že musí nejprve vyřešit své finanční a vztahové poměry, a až

poté vstoupit do manželství. Sňatek je tak odkládán na neurčitou dobu a nezářídka k němu nemusí vůbec dojít (Gibson-Davis, Edin, McLanahan 2005: 1301).

2.6 Volba (výběr) partnera: klíčové faktory a problematická místa

Ze sociologického hlediska rozlišujeme dva ideální typy výběru partnera pro manželství, a to tradiční a moderní. Tradiční výběr partnera pro manželství primárně zvažuje kritéria, jako jsou například ekonomické zájmy či přání rodiny. Přestože emocionální stránka není vyloučena, nehraje zde důležitou roli. Potomkům, kteří vstupují do manželství, je výběr předurčen rodiči. Moderní je naopak založen na emocionální blízkosti a náklonnosti. O sňatku s partnerem rozhodují samotní aktéři, nikoliv rodina a výběr partnera tedy probíhá dle jejich vlastního uvážení (Katrňák 2008: 24-25).

Obecně jsou, kromě vzdělání a početi dítěte, klíčovými faktory pro vstup do manželství: religiozita, zkušenost s rozvodem rodičů, z geografického hlediska místo, odkud jedinci pochází a také odchod od rodičů a zkušenost s vlastním bydlením (Berrington, Diamond 2000: 127).

Tento fakt potvrzuje i Murphy, který se domnívá, že lidé vstupují do manželství z důvodu zamilovanosti a zároveň mají tendenci pociťovat lásku k jedincům, se kterými mají něco společného. Oním společným jmenovatelem bývá často rasa, vzdělání, náboženství a třídní postavení. Páry obvykle spojuje prostředí, ve kterém partner či partnerka vyrůstali, instituce, ve které se vzdělávali a zájmy, kterým se věnovali (Murphy 2004: 85).

Na základě výzkumu, zabývajícího se sociologií rodiny, teorií výběru partnera, předmanželského chování a charakteristik lidí, vstupujících do manželství, nebyl obecně nalezen významný rozdíl mezi odpověďmi nevěst a ženichů, na jejich názory, postoje a představy, týkající se manželství. Výraznější rozdíly nebyly dokonce patrné ani

v otázkách, které se týkaly výběru žen mezi rodinou a prací, které jsou zároveň často prezentovány jako konflikty z oblasti genderových rolí. Pokud se objevily výraznější rozdíly v určitých postojích ženichů a nevěst, pak až u konkrétních párů. Rovněž bylo zjištěno, že mladí lidé si pro manželství často vybírají osoby, které z hlediska jejich životních postojů a psychických vlastností nejsou nejvhodnějšími partnery k utváření stabilního, a tedy úspěšného manželského svazku (Gurko, T.A., Ignatova, I.V. 1997: 42-53).

Groves tvrdí, že většina problémů v manželském soužití je kvůli nepřizpůsobivosti a z důvodů citové nezralosti. A právě ona nezralost u mužů a žen, se nejprve objeví v jejich neschopnosti čelit realitě (Groves in Johnson 1938).

Velmi častou příčinou konfliktů a případně následného rozpadu manželství, se ukázaly být především vztahy s rodiči. Obzvláště v tom případě, kdy spolu obě generace žijí v jedné domácnosti či v jednom domě. Naopak, sexuální sféra byla takřka jediná, ve které se většina dotazovaných shodla a kterou většina respondentů považoval za nejméně problematickou část jejich manželství. Proto se zde nabízí otázka, zda lidé, jež plánují vstoupit do manželského svazku, nepřikládají velký význam oblastem, často spojovaným s láskou a zároveň se mnohem méně věnují problematickým otázkám v určitých zátěžových situacích (Gurko, T.A., Ignatova, I.V. 1997: 42-53).

2.7 Statistická zjištění týkající se sňatečnosti

Jaké jsou v současné době motivy, které uvádějí respondenti jako důvody pro uzavření sňatku? Co se týče statistických průzkumů, z výzkumu veřejného mínění s názvem „Češi a svatby“, provedeného v roce 2007 Michaelou Dimitrovou vyplývalo, že 39% dotazovaných plánuje v budoucnu uzavřít sňatek. Obvykle plánují vstoupit do manželství svobodní, mladí lidé do 29 let, kteří pokládají svou životní úroveň za uspokojivou. Nejčastější příčinou, v rozhodnutí pro uzavření manželství,

pak byl uváděn důvod „kvůli dětem, založení rodiny“ (21%). Za samozřejmost, nutnost či normu pokládalo sňatek 13% respondentů. „Jistota, spokojenost, klid či závazky“ byly pro 10% dotázaných rozhodujícím důvodem pro uzavření manželství. Důvody „z lásky, završení vztahu, má vážnou známost“ uvádělo překvapivě pouhých 6 %. 5% se pro sňatek rozhodlo z majetkových důvodů a finančního zabezpečení. Rovněž 5% ovlivnily obecné výroky o negativěch svobody a pozitivěch manželství. Osamostatnění od rodičů bylo rozhodující pro 2 % respondentů, právní výhody rovněž 2% a 1% vidělo jako důvod pro vstup do svazku manželského „oporu ve stáří“ (Dimitrová, 2008).

Z výzkumu „Partnerství, manželství a rodičovství“ Gabriely Šamanové v roce 2009 vyplynulo, že nejčastěji jsou odhodláni uzavřít sňatek opět svobodní mladí lidé do 29 let, přičemž mezi ženami a muži nebyly nalezeny žádné statisticky významné rozdíly. Diference v těchto výzkumech byla nalezena v tom, že respondenti měli možnost označit dvě odpovědi na dotaz, co je pro ně nejčastějším důvodem pro uzavření sňatku. Tím nejzmiňovanějším byly rovněž (jako v roce 2007) děti (59%). Dalšími dvěma nejfrekventovaněji uváděnými důvody byly pro 25% „samozřejmost, nutnost či norma“ a 18% se domnívalo, že „dva jsou lepší než jeden“. Tentokrát ve výzkumu nechyběla odpověď „jiné“ (Šamanová: 2009) (pozn.: důvody pro uzavření sňatku), kde se mé šetření, postavené na kvalitativní metodě, uplatní lépe a prozkoumá jistě i tuto oblast.

2.8 Motivy pro vstup do manželství a funkce této instituce

Již ve 40. letech se Johnson zabýval motivy, vedoucími partnery k uzavření manželského svazku. Navzdory pojednání Profesora Bruna o funkcích a motivech v instituci rodiny, který tvrdil, že fungující rodina by měla plnit jisté základní funkce, které jsou potřebné pro budování stabilního svazku (Bruno in Johnson 1938), zdůrazňoval, že najít motivy pro vstup do manželství, není jednoduché, jak se na první pohled může zdát. Aspektů, které je třeba vzít v potaz, je celá řada (Johnson 1938).

Zjištění Woodhouse, studujícího úspěšně fungující rodiny, se příliš neliší od těch současných. Uvádí, že nejvíce zatížené jsou vztahy mezi manželem a manželkou. Velmi důležité jsou láska, upřímnost, zdvořilost, spolupráce, sdílení všech věcí, tolerance, porozumění a smysl pro humor. Měli by být dobrými partnery, spolupracovníky, ale i přáteli (Woodhouse in Johnson 1938).

Jako motivy pro uzavření manželství, které vyplynuly z šetření Fialové a kol., se ukázaly: silný citový vztah (Woodhouse jej nazývá láskou), vzájemná pomoc v domácnosti (spolupráce), majetkové uspořádání (sdílení všech věcí) a finanční zajištění. Dalšími motivy jsou touha po zázemí a bezpečí, pravidelný sexuální život, narození dítěte do manželství a rovněž větší jistota, co se týče udržení si partnera (Fialová a kol. 2000: passim).

3 METODOLOGIE:

V této části se zaměřuji na metodologii, kterou jsem si zvolila pro svou bakalářskou práci. Součástí je popis výběru dotazovaných spolu s charakteristikami těchto respondentů, zvolených pro můj výzkum. Další pasáž je zaměřená na průběh rozhovorů a rovněž se zde věnuji následnému popisu analýzy obdržných dat. Závěr této části jsem věnovala etickým aspektům mé práce.

3.1 Cíl práce

Cílem mé bakalářské práce je zjistit motivy, jež vedou páry ke vstupu do manželství, zmapovat, z jakých důvodů se tak rozhodli, přestože v dnešní době převládá trend, kdy se stále méně partnerů rozhoduje vstoupit do svazku manželského a nanejvýše spolu kohabitují. Stěžejní pro mne rovněž bylo použít opačný postup, než najdeme v mnoha současných i dřívějších výzkumech na téma partnerství, tedy zjistit pohnutky, jež právě v dnešní době vedou partnery k tomu, aby vstoupili do manželství.

Záměrem mé sondy tedy bylo zjistit, proč v dnešní době, vzhledem k současným trendům nesezdaného soužití, lidé vstupují do manželského svazku. Co je impulsem či důvodem k uzavření sňatku a co vlastně od manželství očekávají. V rámci tohoto tématu mě zajímalo, jaké vidí v instituci manželství výhody, co je na sňatku pozitivní a motivuje je ke vstupu do manželství a naopak, co hodnotí jako nevýhodné a jaká negativa může dle jejich názoru manželství přinášet. Z tohoto šetření bych ráda došla ke zjištění, co je v současné době hlavním motivem pro sňatek s partnerem či s partnerkou, tedy jaké jsou mechanismy, jež vedou páry k tomuto rozhodnutí vstoupit do manželství.

3.2 Kvalitativní výzkum

Kvalitativní výzkum můžeme definovat jako nenumerické šetření, které interpretuje sociální realitu. Záměrem kvalitativního šetření je odhalování významů, které přikládají dotazovaní informacím, jež od nich při takovém druhu výzkumu získáváme. Oproti kvantitativnímu výzkumu, v kvalitativním šetření se snažíme sebrat co největší počet dat a odhalit v nich nejrůznější struktury. Pro kvalitativní výzkum je typická slabá standardizace, tedy nízká reliabilita. Jelikož v tomto typu šetření figurují volnější, otevřené otázky, bez větších omezení, má kvalitativní výzkum potenciál vysoké validity (Disman 2002: 287).

Výhodou v kvalitativním výzkumu je možnost odhalit i neočekávané výsledky a pravidelnosti ze sebraných dat. Nevýhodou pak je fakt, že nemůžeme výsledky výzkumu generalizovat na větší část populace. O tom, jaké informace získáme, de facto rozhodují sami dotazovaní. Ti nám, na základě našich otázek, sdělují právě ty informace, kterým přikládají největší význam (Disman 2002 287 – 293). Je však třeba respektovat podstatu empirických výzkumů, a tedy realizovat s dotazovanými kvalitativní výzkum citlivě a s respektem (Blumer 1969: 60).

Jelikož mne zajímá, jak samotní aktéři vnímají a popisují realitu, volila jsem kvalitativního formu výzkumu. Díky tomu mohu zachytit subjektivní názory respondentů na manželství (a s tím související fakta) a interpretovat je.

3.3 Výběr výzkumného vzorku

Před provedením samotného průzkumu, jsem si stanovila určitá kritéria, dle kterých jsem následně realizovala výběr respondentů pro mou sondu. Nejdůležitějším kritériem bylo vybrat páry, které se v nedávné minulosti rozhodly vstoupit do manželství. Od svého původního záměru, tedy dotazovat ty partnery, kteří se v nejbližší budoucnosti plánují vzít, jsem se rozhodla upustit a tyto páry nedotazovat. Důvodem bylo to, že

osoby, které ačkoliv se nyní vyjadřují, že chtějí v nejbližší době vstoupit do manželství, takto v důsledku nemusí, z nejrůznějších důvodů učinit a mohou sňatek zrušit. I ze svého okolí znám několik takových párů, kteří, ačkoliv svatbu plánovali, od svého úmyslu nakonec upustili, a proto jsem se je do mé sondy rozhodla nezařadit.

Bylo dotazováno celkem dvacet respondentů, tedy deset párů, muži i ženy, jež jsou nyní v manželském svazku, ovšem zároveň jsou v manželství krátkou dobu. Časové omezení jsem stanovila na maximálně do 2 let od svatby. Toto časové kritérium jsem stanovila z několika důvodů. Prvním bylo eliminovat možné zkreslení důvodů pro vstup do manželství, které mohlo po delší době od samotné svatby přijít. Také jsem se chtěla vyvarovat... Dalším byla schopnost kriticky zhodnotit své rozhodnutí, nikoliv na základě stereotypů, které mohou po delší době v manželství nastat.

Věk dotazovaných jsem stanovila mezi 18 – 35 lety. Takto stanovené vymezení se mi zdá adekvátní, vzhledem k tématu mé práce. Totiž toto věkové rozmezí bývá obvykle charakteristické tím, že si lidé hledají již dlouhodobější partnery, navazují více stabilní a déle trvající partnerské vztahy a rovněž uvažují právě o vstupu do manželství. Dolní hranici jsem stanovila vzhledem k zákonným možnostem v České Republice a horní, vzhledem k věku mužů, kteří při vstupu do manželství oproti partnerkám bývají vyššího věku.

Páry s minimálně dokončeným středoškolským vzděláním, byly vybírány bez ohledu na náboženské vyznání, jelikož jsem považovala dotazování se na tuto stránku za poměrně intimní záležitost jedince. Kritérium minimálně dokončeného středoškolského vzdělání jsem volila vzhledem k údajům Českého statistického úřadu (ČSÚ), ze kterých v předběžných výsledcích vyplývá, že největší procento populace v České Republice, má dokončené právě středoškolské vzdělání (a vyšší) (ČSÚ: 2011).

Rovněž jsem považovala za důležité, aby manželství obou partnerů bylo jejich první zkušeností se sňatkem a šetření tak nebylo zkresleno jejich předchozími zkušenostmi. Vyloučila jsem tak rozvedené či ovdovělé respondenty.

Výběr výzkumného vzorku jsem prováděla pomocí svých sociálních sítí. Participanty jsem získávala z větších měst v Čechách, a to z hlavního města Prahy, z Plzně a Ústí nad Labem a rovněž z okolí těchto měst. Telefonicky, případně pomocí internetových sociálních sítí a komunikátorů, jsem kontaktovala jednotlivé páry, předběžně je informovala o mém výzkumu a domluvila si s nimi osobní setkání. Vzhledem k tomu, že svatba není záležitostí, která by se děla často, bylo nutné získat respondenty i skrze známé svých přátel. Tato metoda se nazývá „snowball sampling“, volně přeloženo jako metoda nabalování. Příklad sněhové koule proto, že díky ní můžeme rozšířit okruh dotazovaných, tedy tzv. nabalovat další respondenty, a to pomocí kontaktů těch, které jsme již oslovili. (Jeřábek 1992: 45) Okruh se tedy rozšiřoval, za pomoci čehož jsem tak získala další respondenty, splňující kritéria pro můj výzkum.

3.4 Rozhovory

Jako metodu sběru dat jsem ve své bakalářské práci zvolila kvalitativní metodu, a to tzv. polostrukturované rozhovory. Považovala jsem ji za nejvhodnější i vzhledem k charakteru tématu. Polostrukturované rozhovory mají určitou osnovu, avšak tato metoda je zároveň velmi flexibilní a umožňuje díky komunikaci s účastníky rozhovoru zachytit např. i jejich gesta a emoce. Otázky pokládané v rozhovorech, byly jasně formulované, tak, aby jim každý dotazovaný porozuměl. Participanti byli předem seznámeni s tématem a délkou trvání rozhovoru. Ta se pohybovala mezi třiceti až devadesáti minutami, přičemž byli upozorněni, že je třeba zohlednit individuální přístup. Zároveň byli, z etických důvodů, všichni respondenti anonymizováni, tj. uváděni pouze pod změněným křestním jménem. Nebude zveřejněno nic, co by mohlo vést k jejich

identifikaci. Od každého účastníka výzkumu jsem si předem vyžádala písemný informativní souhlas (Hendl 2005).

Abych lépe porozuměla důvodům, které participanty vedly k jejich rozhodnutím, původní záměr byl, použít metodu, která se pohybuje na pomezí kvantitativních a kvalitativních výzkumů, a to tzv. “reason analysis”, tedy analýzu zdůvodnění. Tato metoda je postavena na analýze příčin a důvodů, jež konkrétní osoby vedly k určitému rozhodnutí či jednání. “Reason analysis” pokládá základní otázku “Proč?”, pomocí které pak hledá motivy, předcházející jednání konkrétních aktérů a odhaluje vazby mezi příčinami a důsledky. Analýza zdůvodnění tedy rekonstruuje modely rozhodování určitého konkrétního souboru osob (Jeřábek 2010). Od svého původního záměru jsem však posléze upustila, jelikož mi, i co se týče přehlednosti, více vyhovovala metoda ruční analýzy.

Samotné dotazování jsem zrealizovala ve druhé polovině roku 2010 a na počátku roku 2011. Na základě prostudované literatury, jsem si předem připravila okruh otázek (viz příloha), na které jsem se dotazovala. Rovněž jsem ponechala prostor pro další otázky, které mohly z jednotlivých rozhovorů vyplynout v průběhu provádění samotných interview, a které jsem do svého okruhu otázek primárně nezařadila.

Místo pro zrealizování rozhovorů jsem ponechávala především na respondentech samotných, ovšem předem jsem je požádala, aby to bylo prostředí klidné a tiché, vzhledem k tomu, že jsem používala nahrávací zařízení a chtěla rovněž, pokud možno, vyloučit možné rušivé elementy (například televize, která by mohla odvádět pozornost, apod.). Ve skutečnosti jsem pak nejčastěji navštěvovala respondenty v místě jejich bydliště. V několika případech jsme pak jako místo setkání vybrali kavárnu.

Otázky k rozhovorům se týkaly především pohnutek, jež vedly dotazované ke vstupu do manželství. Dále mne zajímalo, co pro ně bylo prvotním impulsem k uvažování o sňatku a co rozhodujícím motivem pro

vstup do manželství. Rovněž jsem se dotazovala na jejich stávající pocity a na jejich očekávání ohledně dalších let v manželství.

Interview bylo prováděno s každým z páru zvlášť. Tímto jsem chtěla ponechat soukromí každému dotazovanému a možnost vyjádřit se, aniž by hrozila například konfrontace s partnerem. Předem jsem si vyžádala písemný informovaný souhlas (viz příloha a dále podkapitola Etika), přičemž všichni účastníci výzkumu jej byli ochotni podepsat. Délka rozhovorů se pohybovala okolo 40 minut, přičemž nejkratší trval 30 minut a nejdelší 60 minut.

Ačkoliv ve většině případů to nebylo zapotřebí, během některých rozhovorů jsem se snažila respondenty v jejich vyprávění usměrňovat, abych z jejich vyprávění získala kýžené údaje. Během interview jsem si rovněž psala poznámky ohledně projevených emocí, neverbální komunikace a jiného chování respondentů. Samotný průběh dotazování byl zaznamenáván na nahrávací zařízení, což mi následně velmi ulehčilo přepis rozhovorů a jejich následnou analýzu.

3.5 Charakteristika respondentů

Pár č. 1 – Marek a Kateřina

Markovi je 27 let, vystudoval střední odbornou školu s maturitou a nyní pracuje na jedné z manažerských pozic v mezinárodní firmě. Kateřině je 26 let, vystudovala rovněž střední odbornou školu s maturitou a pracuje v oboru cestovního ruchu. Marek je velmi hovorný, cílevědomý, často se sklonek k perfekcionismu a pochází z úplné rodiny, Kateřina je optimistická, upřímná, vyrovnaná a je z rodiny, kde se rodiče rozvedli. Oba manželé se shodují, že u nich sice hádky nechybí, ale přesto mají harmonický vztah. Do budoucna chtějí mít jedno dítě, zatím se však oba věnují kariéře a svým zálibám.

Pár č. 2 - Suong a Markus

Suong je 25 let a narodila do smíšené, česko-asijské rodiny, ovšem odmala vyrůstala v Čechách, kde rovněž vystudovala gymnázium. Nyní studuje na vysoké škole psychologii a zároveň pracuje jako asistentka na psychiatrickém oddělení. Pochází z úplné rodiny. Markus je původem z jedné ze severských zemí v Evropě, kde se narodil a vystudoval vysokou školu technického zaměření. Je mu 34 let a je rovněž z úplné rodiny. Tento pár je bezdětný, žije spolu již 7 let, z toho necelé dva roky jsou manželé. Po celou dobu manželství žijí ve společné domácnosti, v bytě na panelovém sídlišti. Suong je velmi temperamentní, rázná, inteligentní a emancipovaná žena, kterou zajímají genderové nerovnosti. Markus je velmi vzdělaný člověk, oproti své ženě však výrazně tišší, více kontroluje své chování, dbá na to, aby byl za každé situace gentleman a ctí zásady společenského chování. Jako pár působí velmi nesourodě, ovšem opak je pravdou. Jak sami tvrdí, navzájem se doplňují a mají poměrně harmonický vztah, který kazí jen nedostatek času, který na sebe mají. Svatbu jako první navrhla na večírku Suong a Markus s ní souhlasil. Co se týče názoru na manželství, odráží se u nich jejich charakterové a povahové vlastnosti. Každý jej hodnotí jinak, což v celkovém výsledku popisují tak, že do sebe navzájem zapadají jako puzzle, a proto jim manželství úspěšně funguje.

Pár č. 3 - Honza a Sylva

Honzovi je 26 let, je velmi přátelský, otevřený, ale i tvrdohlavý a žárlivý. Jeho manželce Sylvě je 23 let, je rovněž otevřená, milá a veselá, jen občas má sklony k perfekcionismu a extrémním, emocionálně vypjatým jednáním. Oba mají středoškolské vzdělání. Jako pár jsou spolu dva roky, přičemž po necelém prvním roce partnerství, přesněji po 10 měsících, vstoupili do manželství. Honza pracuje jako řidič v pivovaru a jeho rodiče se rozvedli. Sylva je momentálně na mateřské dovolené s jejich dcerou a rovněž pochází z rozvedené rodiny. Žijí ve starším bytě po Honzových prarodičích. Jak sami říkají, pro svatbu se rozhodli zcela spontánně, až téměř bez rozmyslu. První navrhl svatbu Honza, Sylva takřka okamžitě souhlasila. Dnes se shodují na tom, že si

oba měli svatbu více promyslet, ale zároveň tvrdí, že je pro ně manželství důležité i kvůli jejich dceři a i přes jisté neshody, které otevřeně přiznávají, se spolu budou snažit zůstat i nadále.

Pár č. 4 – Vlasta a Marián

Vlastě je 26 let, Mariánovi 28 let. Jako pár jsou spolu od vysoké školy, a to 6 let. Manželé jsou 5 měsíců. Původně žili u Mariánových rodičů, ale dle jejich slov „to tak dál nešlo“, a tak nyní žijí sami v podnájmu. Děti zatím nemají, ovšem v nejbližší době plánují minimálně dvě. Vlasta pracuje jako administrativní pracovnice a pochází z rozvedené rodiny, kde se však k sobě rodiče dodnes chovají přátelsky. Marián v oboru právního poradenství a je z úplné rodiny. Vlasta je oproti svému partnerovi spíše dominantní, velmi energická, má ráda pořádek a věci naplánované dopředu. V tomto ohledu si s Mariánem příliš nerozumí, protože on nechává věci volně plynout, problémy řeší na poslední chvíli a jak Vlasta tvrdí, je i nepořádný, což je častým důvodem jejich sporů. Oba ale říkají, že by jeden druhého nevyměnili a svatba pro ně byla stvrzením jejich dlouhodobého vztahu a lásky. Nad tímto krokem dlouho uvažovali a už si nevzpomínají, kdy o ní začali přesně mluvit, ale zcela vážně o ruku Vlastu požádal jako první Marián.

Pár č. 5 – Richard a Maruška

Marušce je 31 let, pochází z úplné rodiny a je zaměstnaná jako servírka v baru. Richardovi je 34 let, pracuje jako školník a jeho rodiče se rozvedli. Oba mají středoškolské vzdělání s maturitou. V místě Maruščina zaměstnání je seznámil společný kamarád. Jejich vztah před svatbou trval necelé 3 roky, nyní jsou 6 měsíců manželé. Tento pár působí velmi harmonicky, takřka mezi nimi nedochází ke konfliktům, zřejmě i díky jejich klidným povahám. Jedním z mála problematických míst jejich vztahu je

nedostatek času, který na sebe kvůli zaměstnání mají. Ačkoliv bydlí ve společném podnájmu, musí si dopředu pečlivě promyslet denní plán, aby mohli trávit co nejvíce času spolu. Oba v současné době touží po dětech.

Pár č. 6 – Lukáš a Jitka

Lukáš je 27 letý lektor počítačových dovedností, má vystudovanou vyšší odbornou školu pc systémů a pochází z úplné rodiny. Jitka je 24 letá módní designérka, absolvovala ZČU ve svém oboru a je rovněž z úplné rodiny. Poznali se skrze sociální síť a po půl roce od seznámení se rozhodli pro manželství. Nyní jsou spolu 6 měsíců manželé. Lukáš je velmi komunikativní, přátelský a obětavý. Jitka je velmi pečlivá, milá a spolehlivá. Oba se shodují, že Jitka je ve vztahu trochu více dominantní a praktičtější, zatímco Lukáš zastává spíše roli snílka a baviče, který dokáže odlehčit mnohé nepříjemné situace. Dohromady tvoří velmi klidný a harmonický pár. V jejich vztahu se takřka neobjevují spory. První navrhl manželství Lukáš. Jitka nejdříve nesouhlasila a chtěla si vše důkladně promyslet, ale Lukáš ji velmi brzy, přibližně po měsíci, přesvědčil. Nyní spolu bydlí v podnájmu, v bytě na sídlišti a do budoucna spolu plánují alespoň tři děti.

Pár č. 7 – Andrea a Tomáš

Andree je 25 let, pracuje jako asistentka v nadnárodní firmě a je z úplné rodiny, kde však rodiče již byli dříve v jiném manželství. Tomášovi je 32 let, pracuje v oblasti obchodu a je z úplné rodiny. Andrea je komunikativní, otevřená, energická, vždy ochotná pomoci druhým. Pochází z úplné rodiny. Tomáš je klidný, cílevědomý perfekcionista a je rovněž z úplné rodiny. Oba spojují společné zájmy a – jak sami říkají - náhled na svět, a i proto je jejich vztah, trvající 2 roky a nyní i manželství, trvající 4 měsíce, spíše harmonické, takřka bez hádek. Tento manželský pár bydlí ve vlastním bytě a do budoucna plánují alespoň dvě děti.

Pár č. 8 – Pavel a Lucie

Pavlovi je 25 let, vystudoval anglo-americkou vysokou školu a pochází z úplné (jak sám říká „tradiční“) rodiny. Lucii je 24 let, vystudovala SOŠ s maturitou v oboru zdravotnictví, ve kterém dnes pracuje. Lucii vychovávala rozvedená matka ve spolupráci s jejími prarodiči. Pavel je velmi inteligentní, bystrý, impulsivní a soběstačný muž, ve vztahu je dominantnější. Lucie je spíše klidnější povahy a oproti svému partnerovi více optimistická a otevřená. Pavel je s Lucií 2,5 roku, z toho 6 měsíců jsou manželé. První myšlenku na manželství vyjádřil Pavel. Oba se shodují, že je pro ně manželství samozřejmostí, vyplývající z dlouhodobého, harmonického vztahu, ve kterém takřka chybí rozpory. Pokud se již nějaké problémy vyskytnou, obvykle se netýkají jejich vztahu, ale jejich každodenních pracovních povinností. Pavel se pak v takových situacích snaží Lucii povzbudit a Lucie naopak Pavla mírnit. Jejich velkým koníčkem je sport, který je velmi spojuje. Do budoucna by chtěli mít alespoň jedno dítě.

Pár č. 9 – Adam a Brynn

Adamovi je 22 let, vystudoval v Praze gymnázium, následně začal dojíždět za prací do Mladé Boleslavi a pochází z rozvedené rodiny. Se svou budoucí partnerkou, pocházející z USA, se seznámil u přátel na oslavě narozenin. Jazyková bariéra nebyla takřka žádný problém, jelikož Adam umí perfektně anglicky. Brynn je 26 let, pochází z USA, v Praze žije a pracuje již pět let a je z úplné rodiny. Učí se česky, ale při rozhovoru preferuje angličtinu. S partnerem se dorozumívá v anglickém jazyce. Žijí spolu sami v podnájmu. Než se rozhodli pro vstup do manželství, trval jejich vztah 5 měsíců. Nyní jsou spolu 4 měsíce v manželském svazku. Jak sami tvrdí, toto rozhodnutí přišlo spontánně, z velké lásky. Pár působí velmi vyrovnaně, přátelsky, Adam pomáhá své partnerce s dorozumíváním se s ostatními lidmi a chová se k ní velmi galantně, Brynn se naopak o svého manžela láskyplně stará a vymýšlí společné aktivity.

3.6 Zpracování dat

Rozhovory jsem nahrávala na záznamové zařízení v mobilním telefonu a ihned po jejich dokončení jsem je vždy přepisovala do textové podoby, a to do textového editoru MS Word. Do elektronické podoby jsem rovněž přepisovala i své ručně psané poznámky ohledně emočních a neverbálních projevů, jež jsem si sepisovala v průběhu rozhovorů, a které není možné zaznamenat na audio nahrávku. Výhodou brzkého přepisování interview bylo i to, že jsem si přesněji vybavila situaci, a mohla tak z nahrávacího zařízení bez větších obtíží přepsat všechny odpovědi, případně je doplnit vlastními poznámkami.

Poté jsem přeepsaná data vytiskla, abych mohla provést analýzu. Tu jsem se rozhodla provádět ručně, pouze za pomoci textového editoru, což mi přišlo v dané chvíli jako nejefektivnější, nejjednodušší a nejméně nákladná, oproti původnímu záměru, využít Atlas.ti. Osmnáct zrealizovaných rozhovorů jsem si několikrát pročetla, vytiskla a následně přistoupila k barevnému okódování, dle tematických okruhů v rozhovorech. Poté jsem odpovědi srovnávala. Dle jednotlivých témat jsem pak odpovědi zapisovala do textového editoru, což mi umožnilo jednotlivé odpovědi lépe porovnat, odhalit podobnosti a rozdíly v odpovědích.

3.7 Etika

Ve své bakalářské práci dbám na zásady etického kodexu, proto jsem všechny respondenty předem důkladně seznámila s tématem a bylo jim vysvětleno, za jakým účelem výzkum provádím, tj. sebrání dat k sepsání bakalářské práce. Zároveň jsem si od všech dotazovaných předem vyžádala písemný či ústní informovaný souhlas se zveřejněním dat a ujistila je, že budou anonymizováni, tj. uváděni pouze pod jiným, smyšleným jménem, aby nedošlo ke zpětnému dohledání těchto osob a jejich případnému poškození. Využila jsem také individuální přístup k respondentům a rozhovory prováděla s každým zvlášť, aby nedošlo

k ovlivňování, případně uvádění dotazovaného do nepříjemné situace a abych jej nevystavila případným zásahům do rozhovoru ze strany partnera. Všem účastníkům mého výzkumu byla rovněž nabídnuta pozdější možnost nahlédnutí do mé bakalářské práce.

4 VÝSLEDKY VÝZKUMU

V této kapitule shrnuji výsledky, ke kterým jsem došla po uskutečnění výzkumu a provedení následné analýzy. Výsledky jsou řazeny do podkapitol, dle jednotlivých kategorií. Hlavní otázka zní: *Co pro vás bylo hlavním motivem, vedoucím k uzavření sňatku s partnerem/partnerkou?* Kromě této stěžejní otázky jsou zde i další otázky: *Co bylo prvotním impulsem? Co bylo rozhodujícím motivem? Jaké přináší instituce manželství výhody a jaké nevýhody?* Dále se u dotazovaných zabývám finanční stránkou, potencionálním nebo reálným významem potomků pro mé dotazované a rovněž vlivem okolí na mé respondenty.

4.1. Motivy

V této kapitole se zabývám nejrůznějšími možnými vlivy a motivy, jež vedly mé respondenty k rozhodnutí vstoupit do manželství. Zajímal mne nejen moment, kdy si poprvé uvědomili, že by chtěli se svým protějškem vstoupit do manželství, ale rovněž hlavní motiv, jež dotazované ve výsledku přesvědčil, aby tento krok učinili.

4.1.1 Prvotní impuls

V této podkapitole mne zajímalo, kdy poprvé nad myšlenkou sňatku s partnerem nebo partnerkou začali respondenti uvažovat. Participanty lze rozdělit na přibližně čtyři větší skupiny, a to na ty, kdy u dotazovaných nebyl zcela jasný prvotní impuls a myšlenka na manželství přišla víceméně spontánně, dále na tu skupinu, ve které roli hrály myšlenky na děti, na ty, kdy dotazovaní hledali již jisté zázemí a spolehnoutí se na partnera a na čtvrtou skupinu, kdy jako prvotní impuls vnímali respondenti citové pohnutky. Rovněž mě zajímalo, kdo z partnerů jako první vyslovil touhu po sňatku.

Někteří dotazovaní uvedli, že nad manželstvím začali uvažovat zcela spontánně, bez nějakých větších a konkrétních impulsů. Toto mínění vhodně ilustruje například odpověď Pavla:

„Nedá se jasně specifikovat žádný první impuls, jednoduše se ta myšlenka postupně projevovала a sílila.“ (Pavel)

Podobné mínění má i další respondentka Maruška, která si přesně nevzpomíná, koho tato myšlenka napadla jako první - má za to, že víceméně oba partnery najednou a nevybavuje si, že by návrh na sňatek přišel v souvislosti s konkrétní situací.

Rovněž se objevovaly odpovědi, kdy roli hrálo budoucí mateřství. Zejména ženy často o svém partnerovi uvažovaly jako o vhodném otci pro své budoucí potomky:

„Občas jsem se na něj dívala a postupně jsem se v různých situacích utvrzovala v tom, že tohle je ten chlap pro mě. Že prostě s ním chci prožít život, že jeho bych si chtěla vzít a vychovávat s ním děti. Víím, že on bude skvělejší táta.“ (Andrea)

„Když jsme si rozuměli a klapalo nám to, čím dál častěji mě napadalo, že bych s ním asi jednou chtěla mít děti. Že je to to, co jsem dlouho hledala a lepšího nejspíš ani nenajdu. Těším se, až se nám to povede a já ho uvidím, jak chová v náručí naše dítě.“ (Vlasta)

Další kategorii participantů mohu charakterizovat jako jedince, kteří toužili po určitém klidu a pocitu zázemí v životě. Dotazovaní uváděli, že se chtěli již usadit, mít komu důvěřovat a také možnost spolehnout se na druhého v krizových situacích:

„Asi to byla touha po klidným životě, a pocit toho, že jsem s někým, ke komu patřím. Prostě mít se na koho spolehnout, mít takový to zázemí a vědět, že kdyby se mi náhodou někdy něco stalo, tak mě manželka podrží a postará se o mě. (Marek)

Tato poslední, významná kategorie participantů, formulovala jako hlavní motiv „lásku“. Hlavním důvodem jsou tedy citové vazby a pomocí sňatku pak chtějí aktéři dokázat hloubku svých citů k partnerovi či partnerce:

„Já jsem jí tak chtěl dokázat svou lásku. Tím, že bych si ji chtěl vzít, že s ní chci být do konce života. Prostě aby byla jen moje a já její. Taková ta láska na celý život. A já to věděl, že ona je pro mě ta pravá.“ (Lukáš)

„Byl jsem do ní tak moc zamilovaný, že jsem si jí chtěl prostě vzít. Nikdy předtím jsem nikoho takhle nemiloval.“ (Marián)

Taktéž se vyskytly odpovědi, které poměrně vybočovaly z výše zmíněných tří kategorií participantů a typů odpovědí, jež se často opakovaly. Konkrétně Suong se potýkala s genderovými a rasovými problémy.

Nejprve se smíchem odpovídá: *„Líbilo se mi jeho příjmení“*. Následně zvažní: *„A chtěla jsem někoho, kdo nevyrostal v Čechách a je bez předsudků. Taky jsem chtěla chlapa, kterej bude svou ženu respektovat a nebude ji nutit strávit zbytek života u plotny.“ (Suong)*

Co se týče vážné žádosti o ruku, v naprosté většině toto přání vyjadřovali muži a zaštiťovali toto jednání tradicemi:

„Jistě, to se přeci sluší, aby žádal o ruku muž.“ (Pavel)

Jako první však o tématu sňatku ne vždy začali hovořit právě muži, objevovaly se i odpovědi, kdy téma manželství otevřely ženy:

„Já jsem to z legrace navrhla na jednom večírku. A on jednoduše souhlasil.“ (Suong)

4.1.2. Rozhodující motivy

V této části jsem se věnovala konečným motivům, které utvrdily dotazované v tom, že chtějí se svým protějškem vstoupit do manželského svazku.

Velmi často se opakoval motiv vzájemného porozumění, citové zainteresovanosti a touha po svazku na oficiální úrovni, což respondenti považovali za další posun v jejich vztahu s partnerem/partnerkou:

„Nejspíše to, že jsme si opravdu hodně rozuměli na osobní i intimní úrovni.“ (Pavel)

Rozhodujícím byla asi láska... a uvědomění, že ona je pro mě ta pravá. Navíc oficiální stvrzení našeho svazku posunula náš vztah dál. (Adam)

Dalším častým motivem, který rozhodl o svatbě partnerů, byl pocit naprostého souznění a absolutní spokojenosti s partnerem. Respondenti často uváděli, že by si nedovedli představit, že by mohli najít lepší protějšek:

„Ona je nejlepší ženská, jakou jsem kdy poznal. Po všech stránkách. Neměl jsem už potřebu hledat jinou a myslím, že už bych lepší ani nenašel.“ (Tomáš)

Dále se objevovaly i odpovědi, ve kterých bylo rozhodujícím motivem spolehnout se na druhého a rovněž výběr vhodného partnera pro budoucí potomky.

„Rozhodujícím pro mě nejspíš bylo to, že je spolehlivý partner, který vím, že se jednou postará o budoucí rodinu.“ (Kateřina)

„Je to úžasná žena, silná, ale vnímavá zároveň. Naprosto jí důvěřuju. Prostě je pro mě ta, se kterou jsem se jednou viděl, jak vychováváme naše děti.“ (Richard)

Jedna z respondentek uvedla jako rozhodující motiv to, že její partner byl bez jakýchkoliv předsudků, se kterými, jak se mi svěřila, se velmi potýkala. Jelikož se tento pár (jako jediný) uvnitř lišil svou rozdílnou rasovou příslušností, přinesl tak do mé sondy zvláštní a zajímavý motiv, který se u ostatních párů nevyskytoval.

„On neviděl problém v tom, že jsem z půlky Asiatka. Na rozdíl od 99% zbytku mužské populace v té době.“ (Suong)

V této kapitole žádný respondent neuvedl, že by pro něj byla rozhodující finanční stránka, všichni obvykle mluvili o partnerském souznění, důvěře, možných potomcích a lásce.

Pokud bych chtěla shrnout výsledky této kapitoly, pak z šetření vyplývá, že prvotními impulsy a hlavními motivy byly bezesporu pocit zamilovanosti, porozumění a partnerské souznění. Dále určité zázemí a možnost spolehnout se na druhého. A v neposlední řadě i určitý pocit, kdy partneři své protějšky viděli jako vhodné budoucí rodiče pro své potomky. Rovněž se zde projevovала celková spokojenost s partnerem či s partnerkou. Zdání, že právě on či ona jsou pro daného respondenta nejvhodnější pro budoucí společný život, a proto se dotazovaní rozhodli pro oficiální, tedy manželský svazek.

4.2. Klady a zápory manželství

V těchto podkapitolách jsem věnovala prostor tomu, v čem dotazovaní spatřují výhody a nevýhody manželství. Z odpovědí se dalo vysledovat, že někteří vstupovali do manželství, aniž by se hlouběji zabývali tím, co je či není v manželství výhodou, jelikož ani nyní, kdy již po nějaký čas v manželském svazku jsou, nejsou schopni formulovat nebo nemají konkrétní představu o těchto výhodách či nevýhodách manželství.

4.2.1. Výhody manželství

V této části jsem se dotazovala respondentů na to, v čem vidí přínosy a výhody manželství oproti nesezdanému soužití. Zde se odpovědi poměrně různily. Jedna část nepřisuzovala manželství zvláštní výhody, druhá velká část respondentů spatřovala jako výhody manželství v právních jistotách, jiní přisuzovali výhody manželství oficiálnímu stvrzení jejich svazku, další zde hledali výhody sňatku v ustálení životních priorit...

Respondenti velmi často své odpovědi zlehčovali a odpovídali tak, že manželství nemá výhody:

„My jsme od toho opravdu neočekávali nic zvláštního. V podstatě se nic nezměnilo.“ (Pavel)

„Nemá výhody. Nebo aspoň teď mě nic nenapadá“ (Sylva)

Další naopak spatřovali výhody manželství v tom, že je tento svazek oficiální, na úřední úrovni a přisuzovali tomu větší váhu, než když jsou spolu dva lidé pouze v partnerském svazku nebo spolu kohabituji:

„Prostě už všichni vědí, že jsme oficiálně spolu. Odejít ze vztahu se dá poměrně lehce, ale manželství je daleko větší závazek, to si člověk musí pořádně rozmyslet. A když do toho se mnou chtěla jít, pak to asi myslela hodně vážně.“ (Richard)

„Chtěla jsem, aby byl oficiálně jen můj, aby už jsme se jeden nebo druhý nemohli jen tak sebrat a odejít.“ (Vlasta)

Jiná skupina spatřovala největší výhody v právních záležitostech, například v rozdělení majetku nebo při případných krizových situacích jako je rozvod, úraz nebo smrt jednoho z manželů:

„Podle mě zaručuje jasně daná pravidla v případě rozpadu rodiny... tj. v případě smrti jednoho z manželů nebo v případě rozvodu.“ (Kateřina)

Objevovaly se i odpovědi, kde se dotazovaní pro změnu přikláněli k jistému ustálení, zklidnění života a nastolení určitého řádu, který jim sňatek přináší.

„Výhody? Asi uspořádání denního koloběhu, přehodnocení životních priorit. Taky se člověk musí naučit žít ve dvou a dělat určitý kompromisy... A asi i v tom, že nezůstanu na všechno sám.“ (Tomáš)

4.2.2. Nevýhody manželství

V této podkapitole jsem se věnovala negativním záležitostem, které dle respondentů manželství přináší. Zajímalo mě, v čem vidí v manželství nevýhody, například oproti nesezdanému partnerství.

Část respondentů projevila určitý neklid při pomyšlení, jak velký je manželství závazek. Uvědomovali si, že z manželství, se oproti nesezdanému partnerství, nedá tak lehce odejít:

„Občas mi dojde, že jde skutečně o závazek, který jsem vědomě podstoupil s úmyslem na celý život – což JE svazující a jsou chvíle, kdy mám chuť být doma sám atp. atp.“ (Markus)

„Je to prostě hodně zavazující. Nejde se jen tak sbalit a odejít. Jednou jsem vdaná a hotovo.“ (Sylva)

Objevila se zde i žárlivost a obava před majetnickými sklony:

„Všechno je pak nanic... člověk nemůže pomalu ani na jedno.“ (smích) „Ale sama by chodila, což mě trochu štve.“ (Honza)

Respondentka Jitka hovořila podobně, jako ostatní dotazovaní, když za jednu z nevýhod manželství považovala méně klidu a prostoru, který by mohla mít jen sama pro sebe, tj. aniž by se na veškerých aktivitách museli podílet oba partneři.

Další respondentka zmiňovala i v určitém ohledu nevýhodnou finanční stránku manželství:

„Nevýhodou je asi to, že nemáš nárok na žádnou podporu ani úlevy od státu.“ (Kateřina)

Co se týče tohoto názoru, vzhledem k finanční uvědomělosti většiny dotazovaných, nepřekvapilo mne, že si na něj nevzpomněla sama.

Většina respondentů nepovažovala jimi zmíněné nevýhody manželství za závažné. Tito dotazovaní obvykle v závěru uváděli, že v manželství nenacházejí nějaké výraznější problematické oblasti, které by měli zmínit tak, že by na ně kladli velký důraz. Tento fakt zřejmě zapříčiňuje spokojenost v manželství a potřeba dát ji najevo i přes určité výhrady.

„Není to nic závažného, dohady a řešení problémů jsou podle mě všude na denním pořádku a nepovažuji to za něco, co by bylo v manželství nevýhodný.“ (Lukáš)

Zajímavý je i fakt, který popsala následující respondentka, tedy že problémy se mohou vyskytnout všude - ať už je to v manželství, či v partnerském svazku.

„Nic konkrétního mě nenapadá. To bych si ho asi nebrala, kdybych v něčem viděla nějakou velkou nevýhodu, ne? Všechno je při starém, jen je to teď úředně oficiální, že jsme spolu. A kdyby měly přijít problémy, tak přijdou jak v manželství, tak i bez něj.“ (Lucie)

V tomto tematickém okruhu se objevilo mnoho rozporuplností. Na jedné straně spatřovali dotazovaní manželství a větší váhu a oficiálnost tohoto svazku jako výhodu, na straně druhé vyjádřili určité obavy z toho, že je to oproti nesezdanému soužití větší závazek.

Překvapivě několik respondentů neumělo, nebo nechtělo odpovědět, ať už se otázka týkala výhod, ale častěji spíše nevýhod manželství. Tito dotazovaní velmi často své odpovědi zlehčovali, případně nedokázali říci, co je k těmto otázkám napadá. Příčina může být v určitém

ostychu a obavách z vyslovení svých názorů nahlas, kdy by se třetí osobě mohlo zdát, že manželství není zrovna idylické.

Velmi zajímavé pak bylo zjištění, kdy se dotazování domnívali, že problematická místa mohou přijít jak v manželství, tak i bez něj a přijímali výhody i nevýhody manželství jako samozřejmost, která k tomuto svazku patří. Zde je možná provázanost s tím, že manželství považují aktéři za větší závazek, a o to více věří v ochotu či nutnost případné nastanuvší problémy řešit.

4.3 Vliv okolí

V této části jsem zkoumala, do jaké míry se respondenti domnívají, že na jejich rozhodnutí vstoupit do manželství, mělo vliv i okolí, tedy jejich rodiče a jiní příbuzní, kamarádi, vrstevníci nebo známí.

4.3.1 Nejblíže okolí a jeho vliv

Naprostá většina respondentů se nedomnívala, že by na jejich rozhodnutí mělo vliv jejich okolí. Žádný z respondentů se nezmínil, že by vstupovali do manželství, protože např. jejich kamarádi či vrstevníci jsou již rovněž v manželském svazku.

„Tohle bylo čistě naše rozhodnutí. Vlastně nikdy jsem se do ničeho nenechal tlačit a neumím si představit, proč zrovna v tomhle?“ (Markus)

4.3.2. Nátlak a ovlivňování okolím

Drtivá většina respondentů popírala, že by na ně mělo okolí nějaký vliv, co se týče jejich rozhodnutí o sňatku. Neměli pocit, že by je k jejich rozhodnutí tlačili ať už rodiče či jiní příbuzní, nebo jejich přátelé.

Dotazovaní považují své rozhodnutí za čistě jejich osobní záležitost a rovněž se necítili jakkoliv odsuzováni či poznamenáni tím, že doposud žili v nemanželském soužití:

„Tohle byla čistě naše soukromá záležitost. Nikdo na nás netlačil, ani jsme se necítili nijak zvláště, že jsme dosud byli svobodní.“ (Maruška)

„Tak třeba naši to sice přivítali, ale do té doby jsem od nich nic o svatbě neslyšel. Ani z okolí. Všichni to přijali tak, jak to je a nikdo to nějak nad rámec neřešil.“ (Tomáš)

Naopak, několik párů zmínilo, že se okolí nad jejich rozhodnutím podivovalo. Často byli dotazováni, co zapříčinilo jejich rozhodnutí a zda například neočekávají v nejbližší době potomka:

„Rodiče mého manžela se nás ptali, jestli se tzv. musíme brát, jestli nejsem těhotná. Nechápu to, přeci už jsme oba byli dostatečně staří. Navíc je to naše věc, jestli se vezmeme nebo ne.“ (Andrea)

Fakt, že se nad rozhodnutím mnoha mých respondentů jejich okolí podivovalo, byl obvykle zapříčiněn tím, že spolu respondenti byli v partnerství krátce (např. několik měsíců) nebo jejich okolí překvapoval poměrně nízký věk, ve kterém se partneři rozhodli pro manželství:

„Ale jo, asi jsem oproti jinejm byla docela mladá. Ale do toho nikomu nic není.“ (Sylva)

„Tak my jsme se vzali docela brzo. A je fakt, že v tomhle věku je většina mých kamarádek svobodná. Ale já jsem se nikdy neřídila ostatníma a i teď jsem se rozhodla po svém.“ (Jitka)

Výjimkou byl pouze jeden pár, který ve svém okolí, konkrétně od rodičů, jistý nátlak do manželství zaznamenal. Avšak oba dva se shodli na tom, že tomu nevěnovali pozornost a dál jednali dle sebe a svých přání:

„Jo, naši se nás už každou chvílí ptali, jestli bude svatba, ale to bylo tak všechno. Rozhodli jsme se stejně sami. Kdybychom nechtěli, tak to neuděláme.“ (Marek)

Z této kapitoly vyplynulo, že páry, které se rozhodnou vstoupit do manželství, se řídí čistě dle jejich vlastních názorů a domnívají se, že se nenechávají ovlivňovat okolím. Neřídí se doporučeními a radami ostatních a nepřikládají váhu ani tomu, zda jsou jejich přátelé či vrstevníci ve svazku manželském či nikoliv. Někteří mladší respondenti čelili dotazům ze strany přátel a rodiny, zda je ke svazku něco nutí a zda například očekávají potomka. Avšak ani tyto páry, dle jejich výpovědí, nedbaly poznámek ze strany okolí a řídili se pouze svými vlastními názory či pocity, když se rozhodli vstoupit se svým protějškem do manželství. Zde bych se pozastavila nad relevantností odpovědí. Bylo patrné, že respondenti kladou velký důraz na svou samostatnost, tedy na samostatnost v páru, oproti rodině v širším slova smyslu, tudíž je možné, že jistý nátlak okolí se mohl vyskytnout, avšak dotazovaní si tento fakt nepřipustili.

4.4 Děti

Tato kapitola je věnována postojům, jež dotazovaní zauímají k dětem. Zajímalo mne, zda děti mají, zda nějaké potomky plánují a pokud ne, co je překážkou, nebo co hraje roli v jejich rozhodnutí.

Převážná většina dotázaných, tedy s výjimkou jediného manželského páru, děti nemá. Vliv může mít nízký věk (například kvůli kariéře, apod.), ale i touha věnovat se prozatím svým zájmům:

„Zatím je na děti brzo. Jsme ještě mladí, chceme si užít, věnovat se svým koníčkům, trochu cestovat, a to by s dětma moc nešlo. Ale pak určitě nějaké chceme.“ (Brynn)

Další vliv může mít i celkové posouvání priorit, určitá životní strategie, kdy respondenti vyjádřili nejprve touhu po kariéře a následně, v pozdějším věku, přání mít potomky:

„Dítě určitě do budoucna chceme - a ne jedno, ale nebude to hned. Nejdřív se chci věnovat kariéře, vybudovat si v práci nějaký postavení,

vydělat peníze - a pak teprve mít děti. Nechtěl bych přijít o nejhezčí roky jejich života jen kvůli tomu, že jsem byl celý dny v práci.“ (Pavel)

I přesto, že drtivá většina dotázaných vyjádřila přání mít do budoucna děti, velmi se zaobírali otázkou financí. Opakovaly se odpovědi, kdy respondenti chtěli nejprve naspořit určitý finanční obnos, aby mohly následně zaopatřit své potomky:

„Nejdřív musíme něco naspořit. Přivést na svět dítě, to umí každé, ale dokázat se o něj pořádně postarat, to už není sranda. Mít v dnešní době dítě, to není levná záležitost. Takže jsme se dohodli, že počkáme, až na tom budeme finančně líp.“ (Lukáš)

Další pár se nechal slyšet, že se již o početí dítěte pokouší:

„Ano, už jsme se s manželem rozhodli, že chceme dítě a snad se nám to i brzy povede. Strašně se těšíme.“ (Maruška)

Pouze jeden pár má dítě a prozatím žádné další nechtějí. V jejich rozhodnutí hrála roli i finanční nejistota:

„Malá mi zatím stačí. Je to i tak záprah. Navíc na tom nejsme finančně nejlíp. Zatím prostě o žádném dalším dítěti neuvažujeme. Možná časem.“ (Sylva)

„My jsme se dohodli, že nám malá stačí. Třeba v budoucnu změním názor, ale zatím víc dětí nechceme. Navíc teď možná přijdu o práci, tak to už bysme to neutáhli.“ (Honza)

Z této kapitoly vyplynulo, že respondenti v drtivé většině potomky plánují. Avšak mnozí z nich se shodli v tom, že je nechtějí mít v současné době. Častou překážkou se ukázaly být finance. Dotazovaní mají v plánu nejprve našetřit a až posléze mít děti. Další projevíli zájem si nejprve vybudovat kariéru a určité postavení v zaměstnání. Odkládání početí dítěte odůvodňovali i tím, že se chtějí dětem věnovat, což by s časově náročným zaměstnáním nebylo možné. Jediný pár, který již dítě má, zatím

další děti neplánuje, a to, stejně jako mnoho dalších párů, z finančních důvodů.

4.5 Finanční stránka včetně bydlení

V této části mne především zajímaly otázky ohledně uspokojování finančních a materiálních potřeb, včetně problematiky bydlení.

4.5.1. Bydlení

Tato podkapitola se týkala otázky bydlení. Zajímalo mě, zda manželské páry žijí sami či zda bydlí například s rodiči jednoho z nich.

Všichni dotazovaní bydlí spolu v jedné domácnosti, a to v podnájmu, nebo ve vlastním bytě. Žádný z dotazovaných párů nežije odděleně nebo s rodiči jednoho z partnerů.

„Bydlíme spolu, samozřejmě. Nedovedu si představit, že bychom každý žili někde jinde.“ (Richard)

„Bydlíme spolu. Podle mě je to tak normální. Každý má přeci přirozenou touhu bydlet se svým protějškem, obzvláště když se ti dva vezmou.“ (Tomáš)

Rovněž mne zajímalo, jaký mají dotazovaní pohled na společné bydlení s rodiči jednoho z partnerů. Respondentka Vlasta uvedla, že před svatbou sice bydleli s rodiči manžela, tehdy přítele, avšak v otázkách vedení domácnosti si nerozuměla s tchýní. Dotazovaný Markus zase chválil rodiče své manželky za jejich vstřícnost, avšak oba manželé se shodli na tom, že nechtějí bydlet s rodiči ani jednoho z nich. Mít vlastní, samostatnou domácnost, považují za samozřejmost.

4.5.2. Finance

V rámci této podkapitoly byly respondentům kladeny otázky, týkající se finančních záležitostí. Zajímalo mne, zda mají s manželem či s manželkou uzavřenou předmanželskou dohodu, zda dotazované

neodradila finanční nákladnost sňatku (a nákladů s ním spojených) a zda se zabývali i finanční nákladností případného rozvodu.

Všichni dotazovaní si uvědomovali nákladnost sňatku, tedy svatebního obřadu, svatební hostiny a jiných poplatků. Za svatbu často utratili více, než původně předpokládali, ale ve více než polovině případů na tuto možnost byli připraveni finančním obnosem ve formě rezervy.

„I když jsme se snažili, tak svatba ve finále přišla na víc, než jsme si mysleli. Ale počítali jsme s nějakou rezervou, takže jsme to zvládli, aby byla svatba podle našich představ.“ (Markus)

Ačkoliv respondenti hovořili o finanční nákladnosti svatby, často uváděli i jistou finanční výpomoc od rodičů a kompenzaci ve formě svatebních darů.

Dotazovaní v rámci finančních otázek rovněž věnovali pozornost předmanželské dohodě. Překvapivě drtivá většina respondentů přistupovala k uzavření předmanželské dohody jako k samozřejmé záležitosti.

„Mysleli jsme si, že to tak bude nejlepší. Přeci jen, jistota je jistota.“ (Marek)

„S předmanželskou dohodou jsme oba souhlasili. Nepovažujeme to za projev nějaké nedůvěry nebo zlého úmyslu, ale za ochranu nás obou. Ani jsme neměli problém se na něčem shodnout.“ (Brynn)

Z této kapitoly vyplývá, že společné bydlení je v manželském vztahu považováno za samozřejmost. Ačkoliv některé páry vyzkoušely bydlení s rodiči partnera či partnerky, v drtivé většině jej odmítají. Pro manželství a mezilidské vztahy považují soužití dvou a více generací za nevhodné. Ve finančních otázkách měli dotazovaní poměrně jasnou představu a pravidla. Dokazuje to i fakt, že mnozí z nich mají uzavřenou předmanželskou dohodu, kterou spíše než jako projev nedůvěry považují za ochranu jich samotných a schopnost dohodnout se na určitých

pravidlech se svým protějškem. Ačkoliv by se na první pohled mohlo zdát, že bude odrazujícím faktorem finanční nákladnost sňatku, kterou přiznávají i samotní dotazovaní, vliv na rozhodování, zda vstoupit do manželství, ve výsledku nemá. Dotazovaní, přestože se často snažili náklady spojené se sňatkem minimalizovat, počítali i s jistou finanční rezervou.

5 ZÁVĚR

Ve své bakalářské práci jsem se zaměřila na motivy, jež vedou páry ke vstupu do manželství. I přes stále se rozšiřující fenomén nesezdaného soužití, odkládání až úplné vypuštění manželského svazku a soužití mimo manželství či zkušenosti s rozvodem rodičů, jsou zde stále páry, které se rozhodnou pro vstup do manželství. Zajímalo mne proto, jaké jsou motivy a mechanismy, které páry vedou k rozhodnutí se pro sňatek. Pro zodpovězení toho, co vede páry ke sňatku, bylo důležité se zaměřit i na to, v čem spatřují výhody či nevýhody, zda v jejich rozhodnutí figuruje možný vliv rodiny, přátel a okolí. Neopomenutelné faktory byly rovněž děti nebo plánování potomků a ekonomická stránka manželství.

Prvotními impulzy a motivy, vedoucí k myšlenkám na sňatek s partnerem či s partnerkou, byly bezesporu pocity zamilovanosti, blízkosti a porozumění. Velkou roli často hrála i touha po oficiálním svazku, který, oproti nesezdanému vztahu, není příliš jednoduché opustit. Manželství dodává lidem pocit, že je to trvalejší, plánovaně dlouhodobá forma vztahu a pokud se partner či partnerka rozhodne, že do takového vztahu s daným protějškem vstoupí, pak věří, že je tento akt konán s úmyslem trvalým. Prvotním impulzem k manželství byla rovněž touha po založení rodiny s vhodným protějškem. Manželství je pak totiž považováno za součást vybudování stabilního zázemí pro budoucí potomky.

Při zkoumání kladů a záporů manželství, se objevilo mnoho rozporuplností, což může být přičítáno individuálním potřebám jedince. Nejčastěji je však polemizováno s oficialitou svazku. Na jednu stranu přináší pocit výlučnosti, tím, že protějšek se rozhodl vstoupit do manželství právě s daným jedincem a nikým jiným. Oficialita manželství podporuje určitou hrdost na tento fakt. Na druhou stranu může sňatek přinášet pocit velkého závazku, až svázanosti. U většiny párů však převládá pocit, že není třeba se zabývat těmito srovnáními. Odůvodněním je pak to, že klady

a záporny nesouvisí s manželstvím samotným a figurují i ve vztazích nesezdaných párů.

Z kapitoly, která byla věnována vlivu rodiny, okolí a přátel, vyplynulo, že páry, které se rozhodnou pro sňatek, se v jejich rozhodnutí nenechávají svým okolím jakkoliv ovlivnit. Nesrovnávají se s tím, v jakém svazku je okolí, zda se pro sňatek rozhodlo či nikoliv, případně zda si prošlo rozvodovým řízením. Ačkoliv často čelí i nepříjemným dotazům, proč se rozhodli pro takovýto krok, jsou přesvědčeni, že je v jejich vůli nemůže nikdo ovlivnit a konečné rozhodnutí nechávají vždy na sobě.

Při zabývání se otázkou dětí, vyšlo najevo, že hrají poměrně důležitou roli při plánování sňatku. Tím, že se jedinec rozhodne se svým protějškem vstoupit do manželství, zároveň myslí na budoucnost a plánuje vybudovat stabilní zázemí pro své potomky. Děti však nejsou hlavním důvodem uzavírání sňatku. Dosvědčuje to i fakt, že i přes vyjádření touhy mít potomky, je ponechávána budoucnost otevřená a páry se často nejprve zabývají budováním kariéry a finančního zázemí či věnují čas svým zálibám a potřebám.

Z kapitoly, ve které jsem se věnovala finanční stránce a bydlení, vyplynulo, že společný domov je nedílnou součástí manželství. Soužití s rodinou partnera či partnerky je odmítáno, a to jak z důvodu rozporů mezi generacemi, tak i z výlučného pocitu, které manželům dodává vlastní zázemí. Nejen, že společné bydlení chápou jako útočiště pro jejich manželský vztah, ale i jako doklad jejich schopností. Finanční stránka velmi dokládala souznění obou partnerů. Předmanželskou dohodu chápali jako schopnosti shodnout se s partnerem na určitých pravidlech, nikoliv jako projev nedůvěry, sobeckosti či úmyslu v budoucnu snáze odtrhnout partnera od finančních zdrojů.

Co se týče shrnutí výsledků a samotných motivů, které vedly dotazované k tomu, aby vstoupili do manželství, pak z výsledků mého šetření vyplývá, že hlavní roli hrála emocionální stránka a celková

spokojenost s partnerem. Pocit zamilovanosti, porozumění a partnerského souznění figuroval ve všech zkoumaných vztazích. Velmi důležitým faktem je i to, že manželství dodává vdaným či ženatým jedincům pocit stabilního zázemí. A v neposlední řadě, hraje roli oficialita svazku, který naznačuje, že z něj není snadné vystoupit, a proto je pro páry akt vstupu do manželství v jistém smyslu oboustranným důkazem oddanosti a lásky k partnerovi či partnerce.

Ačkoliv nebylo mé šetření velké a výsledky mé práce nelze generalizovat, poskytl mi cenné zkušenosti, nová, velmi zajímavá zjištění a základ pro mé budoucí výzkumy.

6 SEZNAM CITOVANÉ LITERATURY

Beck, U., E., Beck-Gernsheim. 1995. „*The Normal Chaos of Love.*“ Cambridge: Polity Press.

Bell, Duran. 1997. „Defining Marriage and Legitimacy“. *Current Anthropology*, Vol. 38, No. 2: pp. 237-253.

Berrington, Ann. Ian Diamond. 2000. „*Marriage or Cohabitation: A Competing Risks Analysis of First-Partnership Formation among the 1958 British Birth Cohort.*“ *Journal of the Royal Statistical Society. Series A (Statistics in Society)*, Vol. 163, No. 2: pp. 127-151

Blumer, Herbert. 1969. *Symbolic Interactionism: Perspective and Method*. Englewood Cliffs, Prentice-Hall.

Bruno, Frank J. 1926. „*Function versus Motive in the Family Institution. Family.*“ Vol. 6, pp. 141-144. In Johnson, R.M. 1938. *Motives in Marriage. Social Forces*, Vol. 17, No. 2: pp. 249-255.

Bumpass. Lu. 2000; Bumpass. Sweet, 1989; Raley, 2000; Smock, 2000. In McGinnis, Sandra L. 2003. „*Cohabiting, Dating, and Perceived Costs of Marriage: A Model of Marriage Entry.*“

Bumpass, Cherlin, Sweet. 1991. Bumpass. Sweet. 1992. In McGinnis, Sandra L. 2003. „*Cohabiting, Dating, and Perceived Costs of Marriage: A Model of Marriage Entry.*“

ČSÚ. 2011. *Obyvatelstvo – vzdělání, Předběžné výsledky*. [online] [cit. 18. 4. 2011] Dostupné z: <<http://vdb.czso.cz>>

Dimitrová, Michaela. 2008. „*Češi a svatby.*“ Praha: Sociologický ústav AV ČR. [online] [cit. 18. 4. 2010] Dostupné z: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100743s_ov80108.pdf

Disman, Miroslav. 2002. *Jak se vyrábí sociologická znalost*. Praha: Karolinum.

Dudová Radka, 2007. „Rodina a rodiny – formy soukromého života v České republice“. SOU AV ČR.

Fialová L., D. Hamplová, M. Kučera, S. Vymětalová. 2000. *Představa mladých lidí o manželství a rodičovství*. Praha: Slon.

Gibson-Davis, Christina M., Kathryn Edin, Sara McLanahan. 2005. „*High Hopes but Even Higher Expectations: The Retreat from Marriage among Low-Income Couples*“. *Journal of Marriage and Family*, Vol. 67, No. 5. Pp. 1301-1312.

Giddens, Anthony. 1997. *Sociologie*. Brno: Polity Press.

Giordanno, P.C., M. A. Longmore, W. D. Manning. 2007. „*The Changing Institution of Marriage: Adolescents' Expectations to Cohabit and to Marry*“. *Journal of Marriage and Family*. Volume 69, Issue 3. Pp. 559–575.

Groves, E. R. „*Domestic Adjustment and Character*“. *Character*, Vol. I, pp. 2.3-2.5. In Johnson, R.M. 1938. „*Motives in Marriage*.“ *Social Forces*, Vol. 17, No. 2: pp. 249-255.

Gurko, T. A., I. V. Ignatova. 1997. Семья в России. [online] Pp. 42-53. [cit. 18. 12. 2010] Dostupné z: http://www.isras.ru/files/File/Publication/Gurko_Ignatova.pdf

Hendl, Jan. 2005. *Kvalitativní výzkum*. Praha: Portál.

Huston, Ted L., Heidi Melz. 2004. „*The Case for (Promoting) Marriage: The Devil Is in the Details*“. *Journal of Marriage and Family*, Vol. 66, No. 4. Pp. 943-958.

Cherlin, 1992, Seltzer, 2000. In McGinnis, Sandra L. 2003. „*Cohabiting, Dating, and Perceived Costs of Marriage: A Model of Marriage Entry*“.

Jeřábek, Hynek. 1992. *Úvod do sociologického výzkumu*. Praha: Carolinum.

Jeřábek, Hynek. 2010. *Aktuální otázky české a slovenské společnosti I : Sborník k 45. výročí založení Československé sociologické společnosti : Sociologie vybraných oblastí*. Brno: Tribun EU s.r.o.

Johnson, Rex M. 1938. „*Motives in Marriage*“. *Social Forces*, Vol. 17, No. 2: pp. 249-255

Katrňák, Tomáš. 2008. *Spříznění volbou? Homogamie a heterogamie manželských párů v České Republice*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Linhart, J., M. Petrusek, A. Vodáková, H. Maříková (coeds.). (1996) *Velký sociologický slovník*. I., II. díl. Praha: Karolinum.

Luhmann, N. 2002. *Láska jako vášeň*. Praha : Prostor.

McGinnis, Sandra L. 2003. „*Cohabiting, Dating, and Perceived Costs of Marriage: A Model of Marriage Entry*“. *Journal of Marriage and Family*, Vol. 65, No. 1 (Feb., 2003), pp. 105-116.

Možný, Ivo. 1999. *Sociologie rodiny*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Možný, Ivo. 2006. *Rodina a společnost*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Murphy, Robert F. 2004. *Úvod do sociální a kulturní antropologie*. Praha: Sociologické nakladatelství.

Rubin, Lillian. 1994. *Families on the Fault Line: America's Working Class Speaks About the Family, the Economy, Race, and Ethnicity*. New York: HarperCollins.

Singly, F. de. 1999. *Sociologie současné rodiny*. Praha: Portál.

Šamanová, Gabriela. 2009. „*Partnerství, manželství a rodičovství*“. Praha: Sociologický ústav AV ČR. [online] [cit. 18. 4. 2010] Dostupné z: http://www.cvvm.cas.cz/upl/zpravy/100993s_ov100112.pdf

Vágnerová, Marie. 2007. *Vývojová psychologie II., Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum.

Willi, Jürg. 2002. „*Psychologie der Liebe: Persönliche Entwicklung durch Partnerbeziehungen*“. Stuttgart: Klett- Cotta. In Vágnerová, Marie. 2007. *Vývojová psychologie II., Dospělost a stáří*. Praha: Karolinum

Woodhouse, Chase G. "A Study of 2.50 Successful Families". *Social Forces*, VIII, p. 52.9. In Johnson, R.M. 1938. „*Motives in Marriage*“. *Social Forces*, Vol. 17, No. 2: pp. 249-255.

7 PŘÍLOHY:

Příloha č. 1 - OTÁZKY K ROZHOVORŮM:

- 1) Uveďte Vaše základní údaje (věk, vzdělání, povolání, obor studia).
- 2) Jak dlouho jste byla s partnerem/partnerkou v nesezdaném vztahu před manželstvím?
- 3) Jak dlouho jste spolu manželé?
- 4) V kolika letech jste se rozhodl/a pro sňatek a v kolika letech jste jej uskutčnil/a?
- 5) Co bylo prvním impulsem, který Vás přivedl k myšlence na sňatek?
- 6) Kdo první navrhl, abyste se vzali? Vy nebo partner/ka?
- 7) Co bylo rozhodujícím motivem, který Vás utvrdil v tom, že se vezmete?
- 8) Proč je pro Vás sňatek důležitý?
- 9) Co od manželství očekáváte? (Co jste od manželství očekával/a?)
- 10) Jaké má dle Vás manželství výhody?
- 11) A jaké má nevýhody?
- 12) Jsou Vaši rodiče oddáni?
- 13) Jak je to u Vašich nejbližších (rodiče, nejbližší přátelé) (jsou svobodní, v manželství, rozvedení)?

- 14) Máte děti? (Přišly před manželstvím nebo během?)
- 15) Plánujete (další) děti?
- 16) Bydlíte sami nebo s rodiči jednoho z Vás?
- 17) Jak vycházíte s rodiči partnera/partnerky?
- 18) Měli jste pocit, že na vás před sňatkem bylo pohlíženo nějakým zvláštním způsobem proto, že nejste oddáni?
- 19) Tlačil na Vás někdo, abyste se vzali?
- 20) Změnilo se něco po svatbě? Zkus porovnat Vaše partnerství před a po sňatku.
- 21) Lišily se Vaše představy o manželství od toho, jaká je realita?
- 22) Kdybyste mohl/a, změnil/a byste Vaše rozhodnutí?
- 23) Co si představujete pod pojmem manželství? Co se Vám jako první vybaví?
- 24) Věnovali jste pozornost finanční nákladnosti?
- 25) Máte uzavřenou předmanželskou dohodu?
- 26) Neodradila Vás ani finanční nákladnost... Dovedete si představit rozvod?

27) „Na sňatkovém trhu hledáme to, co postrádáme a nabízíme
výměnou to, co by partner mohl potřebovat.“ Co Vám „dal“ partner/ka
a co naopak Vy jemu? (pečovatelské schopnosti, finanční
zabezpečení, atd.)

Příloha č. 2 - PÍSEMNÝ INFORMOVANÝ SOUHLAS

Souhlasím s účastí na výzkumu s názvem „Motivy vedoucí ke sňatku s partnerem/partnerkou“. Byl/a jsem podrobně seznámen/a s účelem a průběhem celého výzkumu. Rovněž jsem byl/a ujištěn/a, že celý výzkum je zcela anonymní, veškeré údaje, které by mohly vést identifikaci mé osoby, budou změněny a během i po dokončení šetření, budu moci do této práce nahlédnout. Vše bude v souladu se zákonem o ochraně osobních dat. Svým podpisem rovněž stvrzuji, že souhlasím se zaznamenáním rozhovorů na nahrávací zařízení.

Dne

V

Podpis